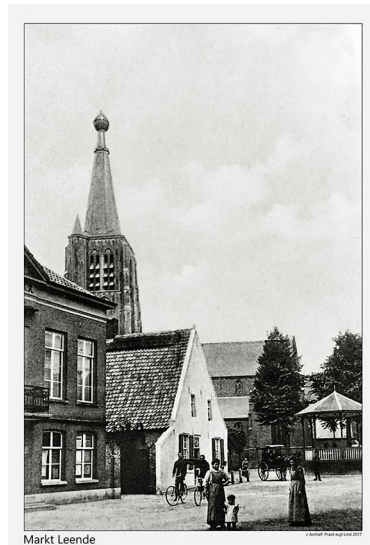

Witte nog ....

DE TOREN, DE KERK EN HET ROOMSE LEVEN

We hebben veel foto's van de familie Pompen en de familie Donders mogen gebruiken.

April 15. 2018

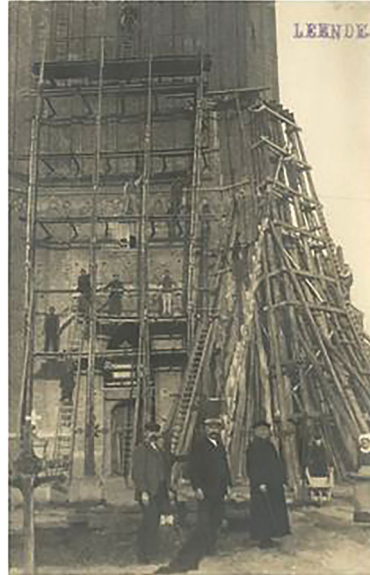
Vandaag gaan we vertellen over onze kerk en toren, De Sint Petrus' Banden kerk met de toren waar we allemaal zo verschrikkelijk trots op zijn in Leende.

Wij gaan terug in de tijd en we hopen ook van jullie het e.e.a. te horen om straks een mooi totaal verhaal met plaatjes te maken.

Hans van der Kruis geeft een korte Inleiding over ons kerkgebouw met zijn bijzondere toren.

Rond ca. 600 was de kerstening van deze streek. Niet door Willibrordus of Bonifatius maar vanuit Abdij van St Truiden. Deze abdij had een grote Petrus verering. Misschien ligt hierin de oorzaak van de naam kerk. Waarschijnlijk was er eerst een houten kerkje. Vanaf 12^e eeuw is stenen bakken weer ingevoerd nadat dit verdwenen was na de Romeinse tijd. Er moet toen een stenen kerk gestaan hebben want bij de torenrestauratie van 1904 zijn er puinresten hiervan gevonden die men gebruikt

Witte nog ....

heeft als fundering voor de nieuwe toren. In 1285 gaan de patronaatsrechten en de tiendrechten van de heer van Horne over naar klooster Keizerbosch. Dit klooster zal een heel belangrijke rol spelen in de geschiedenis van de kerk van Leende tot aan de tijd van Napoleon toe. In 1474, na een bouwperiode van waarschijnlijk enkele tientallen jaren en veel hulp vanuit Keizerbosch (de Leendse gemeenschap bestond maar uit 6 a 700 inwoners) is kerk plus toren klaar. Het is een Gotische kerk en een Kempische toren. Pastoor was "van Veen". In 1648 is het jaar van de vrede van Munster. Wij vielen onder Generaliteitslanden dus protestanten waren hier de baas. De grens lag tussen Maarheeze en Weert richting Achelse Kluis. Grenskerk "de Grashut" lag in het Weerterbos. Vanuit Weert kwam een priester de H.Mis opdragen. Ook was er de Grenskerk "het Weerderhuis" nabij de Achelse Kluis. Deze werd vooral bezocht door mensen uit Leenderstrijp en Valkenswaard. In 1672 zag de dominee in dat de situatie onhoudbaar was en gaf toestemming voor de schuurkerk in buurt van wat we tegenwoordig "Klein Kerk" noemen. Misschien dat dit gebied daaraan zijn naam heeft ontleend. Tussen 1648 en 1798 was de kerk in gebruik bij de protestantse inwoners van Leende. Hij werd toen tevens als vergaderzaal voor het

Witte nog .....

Restauratie van het interieur in de kerk en vernieuwen van altaar.

c. Archief: Praot enjt Lind 2017

Koffie met de pastoor tijdens de restauratie van de kerk.

c. Archief: Praot enjt Lind 2017

dorpsbestuur gebruikt. In 1699 was er blikseminslag in de toren en de spits en een gedeelte van het dak van de kerk brandde af. De zaak werd provisorisch gedacht maar de vraag was hoe nu verder. De protestanten hadden niets met de kerk. Het handjevol katholieken had niets te vertellen.

In 1714 werd een nieuwe spits op de toren gezet door steun van Keizerbosch. De spits werd allereerst op het kerkplein opgebouwd, alle onderdelen (balken) genummerd en het geheel werd door schout en schepenen ge-

Witte nog ....

inspecteerd. Hierna wordt werd alles gedemonteerd en vervolgens met hijswerktuigen omhoog getakeld en weer gemonteerd.

In 1800 namen de Fransen onder Napoleon de macht over in Nederland met “vrijheid gelijkheid en broederschap” en de kerk werd teruggegeven aan de katholieken.

Begin 1900 scheurde de Traptoren los van de toren en de toren zelf begon te verzakken.

Dit als gevolg van graven die aan het verzakken waren. Het kerkhof lag toen nog direct achter de kerk en de werkzaamheden voor een bliksemafleider hebben daaraan bijgedragen. De kerk werd jarenlang gestut. De beroemde architect Kuypers werd er bij gehaald en onder zijn supervisie werd in de periode 1904 – 1911 een nieuw fundament onder de toren gelegd 259 m³ beton werd door metselaar Cis Jutten met hulp van anderen onder de toren gewerkt. Leendenaren reden naar Geldrop om Maasland te halen. Ze ontvingen een vergoeding voor elke m³ zand die ze ophaalden. Ze laadden hun wagens te vol en de karren begaven het

soms.. Dit karwei duurde 1.5 jaar. De traptoren werd verankerd aan de toren en de toren werd voorzien van trekstangen. De verslaglegging is bewust onvolledig, denk aan familie Kemps uit 19^e eeuw, het orgel, de glas in lood ramen, kunst in de kerk etc. Naast de eerder genoemde Jos Cuypers, tekenden in het verleden ook architecten als Weber en Geenen voor de restauratie van kerk en toren. De bouwstijl van de kerk, gewijd aan Sint Petrus 'banden, is laatgotisch van het

Witte nog ....

zogenaamde Maaslandtype. In 1962 was er ook nog een blikseminslag in de kerk. De klokken die er in hangen zijn tamelijk nieuw omdat de oude klokken tijdens de Tweede Wereldoorlog werden geroofd. Daarna kwam de kerk weer in Roomse handen. Leende was in 1971 met ruim 3.700 inwoners een kleine gemeente. 91% Van hen was rooms-katholiek. De parochiekerk in Leende werd bediend door één pastoor. De pastoor kreeg hulp vanuit de

Achelse Kluis.

De restauratie van de kerk was in 1974 klaar. De verbouwing was gedaan door Nico de Bont.

18 april 1983 kwam er een nieuw haantje op de toren.

Witte nog ....

De. Oude. poort van het kerkhof.

De kerk en het katholieke geloof hadden vroeger een prominente plaats in het leven van de katholieke Leendenaren. We lopen door het leven en komen zo de diverse sacramenten tegen.

De preekstoel was midden 19e eeuw een geschenk van de familie Kemps. Het houtsnijwerk voor de versiering maakte beeldhouwer Pels voor 40 gulden. Onder de 'hemel' hing de afbeelding van een duif van de hand van Walter Pompe.

Witte nog ....

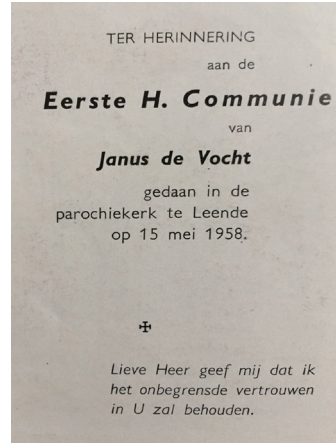

Het natuurstenen vont is afgedekt met een koperen deksel, in 10904 vervaardigd door koperslager Jan van Dijk uit Leende.

Pastoor Frederik Woestenburg (Foto: @ Heemkundekring "De Drijthornick")

Witte nog ....

Het sacrament van het doopsel

Het Roomse leven begint bij de geboorte van een kind. Meestal dezelfde dag nog, werd het kindje gedoopt, of een dag later. Dat was omdat in die tijd veel baby's stierven. De doop was dan zonder de moeder, want die lag een week in het kraambed. De doop was soms met de vader, maar in alle geval met peetoom en peettante. Begin 1963 was er een uitzondering. Het was toen een periode te koud om meteen naar de kerk te gaan. Daarom werd later, toen het weer beter was een gezamenlijke doop georganiseerd met ook alle moeders er bij. Hier gold; in tijd van nood mag en moet iedereen dopen. Janus de Vocht heeft als huisarts wel eens een kindje vlak na de geboorte gedoopt. Het kindje was er slecht aan toe en zou snel sterven. Voor

Witte nog ....

de gelovige ouders zou het heel erg zijn als het kindje ongedoopt, als heiden, zou sterven. De huisarts heeft het kindje vlak na de geboorte gedoopt. Het ging daardoor 'als een engeltje naar de hemel', zoals dat toen heette.

De doop vond zo dicht mogelijk bij de ingang van de kerk plaats. Ongedoopte kinderen mochten eigenlijk niet in de kerk komen.

Als de kraamvrouw weer voor het eerst na haar kraambedperiode naar de kerk ging, bleef zij na de H.Mis geknield op de communiebank zitten, met een doek over de handen. Dat was de z.g. kerkgang.

Dat was een reinigingsritueel.

In de Leendse kerk is de Jozefkapel uit 1940, nu als doopkapel ingericht.

Eerste Communie en het sacrament van de Heilige Eucharistie communieprentjes.

In je 8e levensjaar maakte je je Eerste Heilige Communie mee: de intrede van het kind in de RK geloofsgemeenschap. Je moest je daar weken lang op voorbereiden. De pastoor kwam daarvoor in de klas. Je moest oefenen in de kerk. Kinderen gingen samen naar het patronaat

voor de communie en dan in de rij naar de kerk om te oefenen.

Op Hemelvaartsdag was er eerste communie. Je kreeg nieuwe kleren en met die mooie nieuwe kleren verscheen je 's morgens in de kerk. De meisjes verschenen als een soort bruidjes, de jongens in matrozenpakjes. Na de H. mis ging je met al je familie naar huis en werd er gefeliciteerd en een broodmaaltijd gegeten. Maar, hoe kon je nu je familie laten weten dat je een communicant had? Er was geen

Witte nog .....

telefoon. Het werd doorverteld.

Wat is me van dat Sacrament bijgebleven? Niet de betekenis ervan, maar de buitenkant: De nieuwe kleren, de lakschoentjes, het stropdasje (met elastiekje..) en de cadeaus die je op die plechtige dag traditiegetrouw kreeg van ouders, peetouders en oma. Een nieuwe fiets, een horloge, een kerkboek. Van andere familieleden kreeg je ook geld voor in je spaarpot. De pastoor ging bij alle communicantjes op bezoek om hen te feliciteren. Er werd een borrel voor hem ingeschonken.

Het sacrament van het H. Vormsel.

Heel vroeger gingen de kinderen van Strijp en Leende soms naar de kerk in Heeze voor het vormsel. Alle kinderen waren zo bij elkaar in een kerk. De bisschop, of vicaris, kon dan op een plek alle kinderen het vormsel toedienen.

Meisjesbescherming. Er was een organisatie die de jonge meisjes moest beschermen. Mevrouw de Vocht en mevrouw van de Lokkant zaten in die organisatie.

Dit metalen plaatje hing in de achtkamer van de huisarts. Later hing het ook in het clubgebouw van het KMG (katholiek meisjes gilde)

Het sacrament van de biecht

De biecht, ook wel boetesacrament, sacrament van de vergeving of sacrament van boete en verzoening genoemd, is een van de zeven sacramenten van de Katholieke Kerk. In dit sacrament kan een gevolmachtigde priester, in Christus' naam zonden vergeven. Deze priesterlijke functie wordt *biechtvader* genoemd. De biecht is gebaseerd op de woorden die Jezus heeft gericht tot zijn Apostelen op de dag van Zijn verrijzenis : <Aan wie ge zonden vergeeft, zijn ze vergeven, en aan wie ge ze niet vergeeft, zijn ze niet vergeven.> (Joh. 20, 23)

Paasplicht

Als onderdeel van de paasplicht vroeg de Kerk aan iedere gelovige minstens eenmaal per jaar te biecht te gaan tussen Palmzondag en Pinksteren.

Biechtverhalen van Frans van Mierlo.

Een verhaal:

Wie, die geboren is vóór de oorlog, tijdens de oorlog of vlak daarna, herinnert het zich niet? Biechten! Behalve de eerste vraag uit de Katechismus ("waartoe zijn wij op aarde?"), kwamen steevast "de tien

Witte nog ....

geboden” tijdens de godsdienstlessen van de pastoor (of van een van de kapelaans) aan de orde. En van daaruit werd ons weer geleerd hoe te biechten.

Ik herinner me daarvan vooral drie “geboden”, of eigenlijk waren het vooral “verboden”: het zesde en negende gebod over “onkuisheid” en een “gebod”: gij zult niet stelen! Dat laatste snapte ik wel. Als je eens (door de week) stiekem een koekje uit de koektrommel nam, of een cent uit de huishoudportemonnee, dan was dat uiteraard stelen en moest je dat dus biechten.

Een verhaaltje hierover; Frans nam als misdienaar het horloge van de pastoor stiekem mee naar huis. Dat ging hij biechten. Hij zei ik heb iets kostbaars weggehaald en ik durf het niet terug te geven. Mag ik het aan u geven? Wilt u het hebben? Nee zei de pastoor, dat doe ik niet. Ik wil dat niet hebben. Je moet het zelf aan de rechtmatige eigenaar terug geven. Frans zei maar als die het nou niet wil hebben? Ja, zei de pastoor, dan mag je het houden.

Maar dat zesde en negende gebod, hoe zat dát dan? Ik weet nog dat ik ‘t, als jongske van zeven of acht jaar, vroeg aan de pastoor die daarop zonder daarbij te hoeven na te denken zei: “daar kom je wel achter als ‘t gebeurt”. Het maakte ons natuurlijk alleen maar nieuwsgieriger, waarop de meester zei, als de pastoor of kapelaan weer vertrokken was: “niet met meisjes spelen, dan heb je er geen last van”.

Nóg wist ik ‘t niet en dus besloot ik de proef op de som te nemen en bij de eerstvolgende keer te biechten: “ik heb onkuisse gedachtes gehad ..... “, in de hoop dat de pastoor of kapelaan zou vragen “en wat heb je dan wel gedacht?”. Maar niks hoor! Wel kreeg ik als penitentie een Onze Vader en een Weesgegroetje extra, althans meer dan gebruikelijk. Geruime tijd durfde ik het niet meer te biechten, totdat ik besloot het gewoon te zeggen: “ik heb met een meisje gespeeld”, ofschoon dat eigenlijk helemaal niet waar was.

Voorbereidingen maken om het relikwie in het altaar te plaatsen.

© Archief Pastoraal Unie 2017

Witte nog .....

het huwelijk van Willie Pompen
met Jvader en moeder Jan en Marietje Pompen en hun dochters.

het gouden
huwelijksfeest van de ouders van Jantje Pompen.

Een lied ter ere van een gouden paar
Pompen in 1783

Witte nog ....

Witte nog ....

met politie escort

gouden paar Donkers - Cox

bruidjes op de kar met o.a. Nellie Bos, Go van Mensvoort en Sjaantje Maas. De koetsier is Jan van der Laak.

bruidjes bij het gouden feest Donkers-Cox zonder kroontje: Gerrie Teunissen en Geleen Bijnnen, Franka en Kitty Vlemminx

Dus dat was “twee-in-een”, ik kon er meteen aan toevoegen: “en ik heb ook nog een keer geijkt”. “Ach, dat is toch helemaal niet zo erg” zei de pastoor, “als je maar geen onkuisheid hebt gedaan”, en zo was ik weer terug bij “af”.

Pas toen ik tien jaar was, drong het tot me door. Op een mooie warme zondagmiddag, achter op de bagagedrager bij mijn vader op de fiets, reden we tussen Leenderstrijp en Gastel en zag ik voor het eerst een vriend stelletje iets verderop tussen de bosjes en zei daarop tegen mijn vader: “kijk daar eens!” “Niet kijken!” zei mijn vader en toen in

Witte nog ....

gouden bruiloft Donkers-Cox met o.a. Toos en Peer van Lieshout als bruidsmeisje en bruidsjonker

Pastoor Steenbekkers (1911-1936)
40 jaar priester. Achter de pastoos
3 leden van het kerkbestuur: Th.
Pompen, W, van Engelen, en P. van
Mierlo.

Misdienaars van Inr: Theo van
Asten, later generaal overste van de
Witte Paters. W. van Kuijk Jzn, H.
van Kuijk Hzn, omgekomen op 15
juni 1943 bij het demonteren van
een bom, F. van Mensvoort, G. Beli-
en, later pastoor in La Paz in Bolivia,
A. van Kuijk Hzn, gesneuveld op de
rebbenberg 11 mei 1940en J.Maas
Wzn.

Witte nog ....

eens dacht ik: dat moet dus die onkuisheid zijn!
later vertelde ik in de biechtstoel dat ik samen met meisjes op ontdekkingstocht ging. Ik noemde ook de namen van de meisjes. De biechtvader zei: Je bent hier om boete te doen, niet om op te scheppen. Vertel het laatste verhaal volgende week nog

maar een keer. Als penitentie vijf onze vaders en weesgegroetjes extra. Geleidelijk aan begon het door te dringen, alleen had ik toen al besloten NOOIT meer te gaan biechten!

Naar de kerk

Bij voorkeur ging iedereen elke dag naar de kerk. Verplicht was op zondag de hoogmis en nog een andere dienst. Dat kon zijn het Lof en voor mannen De heilige Familie. H familie was ná het lof en was voor mannen. De kapelaan kwam dan op de preekstoel en sprak belerende woorden.

Naar de kerk gaan dééd je gewoon – omdat het moest en omdat iedereen het deed.

Het hoorde nu eenmaal zo en onze ouders hadden dat vroeger ook altijd gemoeten, leuk of niet leuk.

Mei en oktober waren Mariamaanden met 's avonds een 'rozenhoedje'

Je ging ook elke week biechten, meestal op zaterdag, maar in Leenderstrijp lag dat anders, na de aanleg van de 'nieuwe weg'. Uitleg over ongelukken.

2x per week was er een schoolmis, mis in schoolverband. De meisjes zaten aan de sacristiekant en de jongens in de andere zijbeuk. (waar nu de doopvontstaat). Er was strenge controle, zeker

Witte nog ....

pater Bax met o.a. zwager Toon Hulsen

pater Bax met moeder Joppen en dochter

priesterfeest van pater Sjef Jaspers

Toos Joppen, tante zuster, moeder
Miet Joppen- Pompen

Witte nog ....

pater van der Linden

op gedrag door meester de Win en Claassen. Bij de meisjes o.a. door juffrouw Hackfoordt.

**Het sacrament van het huwelijk en de jubilea die er daarna kwamen.
Gouden bruiloften met bruidjes**

sacramentsprocesie

Witte nog ....

Priesterwijdingen.

Leendse geestelijken en missiezusters:

Waar zaten onze missionarissen?

Pater Beliën was in Bolivia , Pater van der Linden(Jac), Pater van Laarhoven, pater Versteijnen (Frits), Pater Thijssen, Pater Jaspers (Sjef), Pater Bax in India.

ggroepje misdienaars met kapelaan Verbakel

Pater van Asten (Theo) generaal overste van de Witte Pater, 2x pastoor Vogels, (Piet en Tiny) en een logé Pastoor Cox. (hij logeerde bij de dames Vogels)

Zusters: Truike de Win, 14.3.2018 overleden, zuster Gonzela (van Engelen), zuster Anna Smulders, zuster Marie Rutten, zuster Frida Joppen, zuster Huberta van Veldhoven.

De Missie

Onze missionarissen en zusters gingen in verre landen arme heidenen en negertjes het katholieke geloof brengen. Wij spaarden zilverpapier, postzegels en sigarenbandjes voor de missie.

Het latere PMC, Parochieel Missie Centrum werd voorafgegaan door b.v. de missie naaiking met jaarlijkse Fancy Fair in het Patronaat (rad van fortuin)

Namen hierbij: Lies Hikspoors- van Asten, Ris Scheepers, Lucia Filipini- de Win, Trees Vrakking. Dit werd later het Rode Kruis.

Propaganda voor de Missie werd ook gemaakt door het Genootschap der heilige Kindsheid.

1x per jaar, (zomer?) was er een kindsheidsoptocht. Kinderen verkleed in mooie kostuums os geschminkt als Chinees, negertje, enz. beeldden de kinderen uit in de missielanden, ook .. als zuster pater, broeder, of

Witte nog ....

zelfs als paus.

Missionarissen moesten 10 jaar in de missie blijven mochten niet naar huis.

Speciale dagen van de kerk:

Kerstmis. Dan gingen we naar de nachtmis

Pasen: Bijzondere Hoogmis. Nieuwe kleren aan, de winterjas uit. Witte donderdag gingen de klokken weg, naar Rome. Op Paaszaterdag om 12u kwamen ze weer terug.

Hemelvaartsdag: Donderdag, Vroeger de dag van de Eerste Communie. Maria feestdagen: welke?

1 november is het Allerheiligen

2 november Allerzielen

Pechonkelen

Dat was met Allerzielen. Je ging naar de kerk, je ging daar bidden. 5 onze vaders 5 Weesgegroeten.

Daarna ging je de kerk uit. Als je opnieuw de kerk in ging was dat een nieuw kerkbezoek.

Met elk kerkbezoek kon je een aflaat verdienen. Bonuspunten om in de hemel te komen. Je kon de aflaten ook verdienen voor de arme kindjes in de missie.

Rituelen in de kerk: Vrouwen moesten altijd een hoed of ander hoofddeksel ophebben.

Mannen mochten geen hoofddeksel hebben, tenzij het hoort bij een uniform of beroep.

Alleen jongens konden misdienaar worden. Je moest dan de Latijnse gebeden en rituelen van buiten leren. B.v. bellen, water en wijn inschenken, hoe gebruik je de doekjes enz.

Een keer per jaar was er een misdienaar reisje, soms met overnachting in een boerderij of iets dergelijks. Meestal daar waar de kapelaan vandaan kwam. Kapelaan Gerard van Bakel, Venhorst. Later werd je vaak akeliet.

In de kerk hadden families eigen, gepachte plaatsen, of banken.

Op zondag hield de Suisse,(Zwitser) komt van Suave, dat waren kerkbeschermers, orde in de kerk. In Leende was dat Noud van Weert. Slappende parochianen werden aangestoten met een staf. Hij droeg een sjerp met daarop 'eerbied in Gods huis.'

Witte nog ....

De preek was vanaf de preekstoel en had meestal een waarschuwend karakter.

Eerste vrijdag van de maand

Elke eerste vrijdag van de maand was een belangrijke dag. Het as een vasten en onthoudingsdag. Je moest zeker naar de kerk en vaak 's mid-dags nog een keer.

Elke vrijdag was onthoudingsdag. Dat betekende géén vlees eten.

Foto's voor de kwis

Deze foto is van het gouden feest van Pompen. De foto's genomen voor het pand wat nu De Huiskamer is. Het is op de hoek Dorpstraat-Julianastraat. Onder de vlag staan Miet en Driek Pompen. Je ziet 2 kerkmeesters met hoed en een kapelaan met pij en priesterschoed.

Witte nog ....

Dit is de koets van het gouden echtpaar Donders-Cox. Dit is op de hoek Dorpstraat, Kerkstraat. Het voorste pand was voorheen van de familie Hagenaars. Verderop is het huis van Lambert van Engelen, later Jonkers. Verder naar achteren zie je café Mina van Asten, later Kempenland.

bruidjes vóór de bichtstoel.

vlnr Ria Weijers, meisje Looijmans, Gerrie Tenissen, Geleen Bijnnen, Cindy Kersten, Maria de Lepper, Mieke Zweegers, Gonnine ne Toos Smulders

Witte nog ....

Het gouden echtpaar Donders-Cox is in de kerk voor de plechtige eucharistieviering. Voorin op een bankje de bruidjes, in de banken de mannen van de buurt met o.a. Jan Verberne en Jan Sofie. Links is de Pauluskapel met het glas-inlood Paulusraam en de biechtstoel. Let op de preekstoel, de kruisweg, de looper en de klapstoelen.

Gouden paar Pompen. Mien de Waal loopt tussen de bruidjes. Dit is op de hoogte van Beliën.(links)
Rechts het voormalige diepvriesgebouw/ Eierbond, het koetshuis van Adam Simkens, rechts was het oude huis van Vogels. Let op de houten lantaarnpaal en meisjes met pijpkrullen. In de verte in het marktplein.

Een volgende keer gaan we verder met processies, pastoors en prentjes.